

OSMANLI; İSLAM-TÜRK MEDENİYETİDİR

MESUT MEZKİT

(mmezkit@hotmail.com/mesutmezkit@gmail.com)

OTTOMAN IS A TURKISH CIVILIZATION

The last century and current intelligentsia, researchers, historians don't agree that Ottomans are Turks so as Ottoman Civilization. They agree that Ottoman civilization is not a Turkish one but a combination of The Abbasids and Turks. Synthesising the inheritance of these civilizations they want to plant the idea of monstrosity in a way. Those who claim this idea are the people who look on the aspect as Turkish unity or who think themselves responsible for the front of a certain idea. According to them Ottomans, looking down on the Turks, both made them settle in villages and prevent them from becoming civilized. And also caused the Turkish language forgotten and disappeared.

Instead of Turkish language which disappeared or became a peasant one, caused a dichotomy by creating aristocratic language where there is a communication gap between the peasants and aristocrats.

Let's look over the people who support this idea. Then, looking into the ideas of Turkish-Ottoman government we can demystify the idea.

OSMANISCHEN; İSLAMISCH-TÜRKISCHEN KÜLTÜR

ZUSAMMENFASSUNG:

Im vergangenen Jahrhundert und heute eine Reihe von Intellektuellen, Wissenschaftlern, Historikern sehen dem Osmanischen Reich, nicht zu den Türken. Hier in einer einfachen Zivilisation durch das Osmanische Reich vertreten sind; nicht osmanisch-türkischen Kultur,

Sondern eine Mischung aus byzantinischen und Abbasiden Zivilisation zu akzeptieren. Durch die Schaffung einer Art Synthese der beiden ist das Vermächtnis von "freak" Sie wollen ein Gefühl der Nation in der Form zu vermitteln. Auf diese Weise mit solchen Forderungen; sind entweder diejenigen die mit Türkismus dazu sehen oder selbst verantwortlich für die Durchführung einer bestimmten Kontakt sprechen. Nach diesen Ideen, osmanisch und türkischen Rassen, klein gesehen und an verschiedene Dörfer abgesetzt, dies verhinderte die Zivilisierung, sowohl die türkische Sprache und zur die Zerstörung des Vergessens geführt. Als Türken und türkischen Sprache wurde zur ein aristokratischen Sprache umgebaut, dieses binären Sprache brachte den Beamten und den städtische Klassenmenschen auseinander.

Nun wollen wir an diejenigen, die damit verbundenen Ideen zu suchen. Danach schauen wir, wie osmanisch-türkischen Reich zur ein türkischen Staat geworden ist, um diese Sache ein Klarheit zu bringen.

Son asır ve günümüz birtakım aydınlar, araştırmacılar, tarihçiler;Osmanlıyı, Türk olarak görmezler. Buradan düz mantıkla Osmanlı'nın temsil ettiği medeniyeti de; Osmanlı-Türk medeniyeti değil;Bizans ve Abbasi karışımı bir medeniyet olarak kabul ederler.Bu ikisinin mirasından sentez oluşturarak bir nevi "ucube" bir millet şeklindeki anlayışı aşılama isterler. Bu şekilde iddiada bulunanlar; ya Türkçülük gözüyle meseleye bakanlardır veyahut da "belli bir" görüşün sözcülüğünü üstlenmekle kendilerini sorumlu hissedenlerdir. Bu fikirlere göre, Osmanlı, hem Türk ırkını küçük görerek köylere yerleştirmiş, medenileşmesini engellemiş hem de Türk dilinin unutulup yok olmasına sebep olmuştur. Yok olan veya "köylü" dili haline getirilen Türkçenin yerine aristokrat bir dil ve üst seviye;halktan kopuk memur ve şehirli sınıf dili oluşturularak ikilik meydana getirilmiştir.

Şimdi, bununla alâkalı fikir beyan edenlere bakalım. Ondan sonra da Osmanlı-Türk devletinin nasıl bir Türk devleti olduğuna dair görüşlere yer vererek meseleyi açıklığa kavuşturalım.

İlk fikir sahibi şöyle diyor: "Cumhuriyet iki temel üzerine oturuyor;biri, Anadolu'ya sahip çıkmak,öteki de Türklüğe sahip çıkmak. Osmanlı bu ikisine de sahip çıkmamıştır. Bir ulus-devlet olarak cumhuriyet, sadece Osmanlı tarihine yaslanamazdı... Osmanlı Müslüman'dı; Türk'ü dışlamıştı. Ziya Gökalp ilk yazılarında Türk'ten bahsetmez, Osmanlı'dan bahseder, Türk sonradan çıktı... 1914'ten 1918'e kadar Osmanlılar olarak savaştık, Anadolu'ya da Osmanlı olarak geçtik. Osmanlı paşaları Cumhuriyeti kurdu.İstiklal Savaşı yaptılar... Bunların hepsi, Osmanlı'ydı" (Kuban:1999,381-386)

İkinci fikir ise Türkçülüğün mimarlarında olan Hüseyin Namık Orkun'a aittir. Şöyle diyor Osmanlı'nın Türkü ve Türkçeyi ihmal edip İslamlaşması hakkında.(Bu iki ve benzerlerinin müşterek noktası Türklerin Müslüman olduktan sonra Türklüklerin unutup araplaştıklarını ileri sürmeleridir. İslamlaştıktan sonra yeni bir sentez meydana getirilerek Türklüğü yok sayıp; asimile edilen bir ırk haline dönüştürüldü. Dolayısıyla Türklerin Müslümanlığı tartışılmalı; yani Türkler, Müslüman olmasalardı eriyip gitmeyeceklerdi. Varlıklarını koruyacaklardı.Kürt ırkcısı kişilerin tezlerine ne kadar da tekabül ediyor!)

Rahmetli Orkun "Osmanlı imparatorluğu ve Türklük" başlığı altındaki yazısında şunları dile getirmektedir: "Eski Türk siyaseti ile Osmanlı İmparatorluğunun siyaseti arasında büyük ayrılıklar vardır. Eski Türklerden bir hanedan, kurmuş olduğu devlete kattığı kavimlere de kendi ismini verir ve onları kendisinden telakki ederek temsil ederdi. Hun İmparatorluğu kurulunca bütün Hunlara tabi olan diğer kavimlerde bu ismi almışlar ve Hun

olmuşlardır. Bunun içindir, ki Hunların tarihten silindiğinden çok sonraları meydana çıkan bir takım Türk kavimlerini Bizans tarihçileri hep Hun namı altında zikretmişlerdir. Bu siyasetin en vazih vesikası milattan evvel 176 da doğan Hun hükümdarının Çin İmparatoruna göndermiş olduğu şu mektupta göze çarpmaktadır:

'Tanrının inayeti ile, buyrukların ve adamlarının kahramanlığı, mükemmel atlarının kuvvetleri sayesinde (komutanlarının) Goatsi kavmini mahvetmiş, hepsini kesmiş. Öldürmüş ve istila eylemiştir. Sonra civarındaki 26 hükümetle birlikte Loan'ı, Osun'u ve Ho-kut'u istila eylemiştir. Bu suretle bütün bunlar Hun olmuşlardır.»

Türk adı da tamamiyle aynı şekilde genişlemiş ve yayılmıştır. Gök Türkler Asya'nın idaresini ellerine aldıkları vakit bütün kendilerine tabi olan kavimler de bu ismi kullanmağa başlamışlar ve artık bundan sonra hep bu ismi muhafaza etmişlerdir. Uygur'lar dahi Türk adını Uygur adı yanında kullanmışlardır. Bir Uygur metninde «Uygur Türk tili» sözlerini okumaktayız.

Türk adının garpta, Anadolu'ya yayılmasında en mühim amil olanlar da Selçuk Türkleridir. Şark İslam tarihleri devletleri, kuranın ismile adlandırmayı itiyad etmişlerdir. Benî Saman, Ali Osman, Benî Tahir, Benî Tolun gibi isimler hep bu İslam kaynaklarının vermiş olduğu adlardır. Halbuki Selçuk oğulları bu ismi kendi kendileri için asla kullanmamışlardır. XI nci asırda eserini yazmış olan Kaşgar'lı Mahmut eserinde Selçuk diye bir kavim ismi zikretmemektedir. Kınık boyunun ismini zikrederken zamanımızın hakim olan sultanlarıdır.» diyor. Sonra Selçuk maddesinde de «Bu hakim olan sultanların ceddidir. Selçuk subaşı tesmiye olunur.» demektedir. Görülüyor ki, Selçuk kavmi, Selçuk devleti gibi bir tabir bu devirde mevcut değildir. Selçuk oğulları ile muharebeler yapmış, sıkı münasebette bulunmuş ve hatta hükümdarların İstanbul'a davet ile ağırlamış olan Bizanslılar bu kavim için Selçuk ismini kullanmamışlardır. Onlar hep bu kavme Türk adını vermektedirler. Selçuk oğulları ile çağdaş olan ve onlarla en sıkı bir surette münasebatta bulunan Bizanslıların temas ettikleri kavmin ismini bilmediklerine hükmedemeyiz. Bizans tarihlerinin de bunlara Türk adını vermiş olmasına nazaran Selçuk oğulları Türk adıyla Anadolu'ya girmişler ve Türk adını bu suretle garba getirmişlerdir. Türk adı altında Anadolu'ya gelip yerleşen Selçuk oğulları burada büyük bir devlet kurunca hayat şartları gittikçe değişmeğe başlamıştı. Zaman geçtikçe,devlet teşkilatı büyüdükçe İslam tesiri çoğalınca yeni bir aristokrasi başlamış, hükümdarlar sultan unvanını almış, vezirler büyük, rütbe ve unvanlar almağa başlamışlar, ilim dahi İslamlık tesiri altında kalmağa başlamıştı. Binaenaleyh hükümdar sarayının resmî siyaset dili acemce olmuş, Türkçe avam lisanı olarak kalmıştı. Türk-

çenin bu suretle ikinci plana düşmesi devlet mekanizmasını işleten memur ve şehirli sınıfının teşekkülü memlekette büyük bir ikilik vücuda getirmişti. Köyde kalan Türk ile şehirdekinin dili, zevki, müziği, hatta ahlak ve adetleri dahi tamamiyle ayrılmış, adeta millet içinde millet teşekkül etmişti. Binaenaleyh Türk dili, Türk müziği, Türk ahlakı köyde kalmış, şehirde ise şarkın bilhassa arap ve acemin tesiri ile yeni bir dil, yeni bir müzik ve yeni bir camia kurulmuştu. O halde Türk köyde kalmış, kozmopolit camiada şehri işgal etmişti. Bu büyük ayrılık neticesinde köylü şehirliyi, şehirli de köylüyü sevmez olmuş, anlamaz olmuş, bilmez olmuş, tanımaz olmuş ve sonunda tahkir etmiştir. "(Orkun:1977,44-45-46)

Hüseyin Namık Orkun,Osmanlı'nın İslamiyet! kabul etmesi neticesinde Türklüğü nasıl ikinci plana iterek, köylü sınıfına soktuğunu anlatmaya devam etmektedir.

"Aşık Paşa Garibname'sinde Türk dili hakkında aynen şu satırları yazmaktadır:

«Bu fakire Türk lisanı üzre bu kitabı nazmeylemek vacib oldu; ta ki onlar da işbu ni'metten mahrum olmyanlar ve itikadda tarik-i naşayesteye gitm iyeler.»

Yine aynı eserde şu mısralara tesadüf etmekteyiz:

Gerçe kim söyledi bunda Türk dili

Leyk malum oldu, mana menzili

Çün bilesin cümle yol menzillerin

Yirme öyle Türk ve Tacik dillerin

Asıl hakiki Türk köyde kaldığından, şehirli nazarm-daTürk demek köylü demektir. Eski Osmanlılar zamanında Türk sözünün tam köylü mukabili olarak kullanıldığını Fatih'in Kanunnamesinde çok sarıh bir surette görmekteyiz. Fatih'in Kanunnamesinin üçüncü faslında birinci madde aynen şöyledir:

«Eğer bereği hamre içse Türk veya şehirli olsa kadı ta'zir ura, iki ağaca bir akça cürüm alma.»

Yine aynı bahsin 16 ncı maddesinde de Türk adı bu manada kullanılmıştır.

Kanunname Türk sözü resmen köylü karşılığı kullanılmasına rağmen başka eserlerde de Türk adını kavim ismi olarak görebiliyoruz. Bir yabancı muharrir eserinde şu satırları yazmaktadır: «Türk- bizim anladığımız manada milliyetperver değildir. Kendisini bir milletin uzvu değil, bir dinin müntesibi telakkî ediyordu. Filhakika Osmanlı Türkleri Türklük gayesi değil, İslamlık gayesi takip etmişlerdi. Bunun içindir ki Macaristanı istila ettikleri vakit Macarlar herhalde soyca kendilerine Arap ve Acemlerden daha yakın olmasına rağmen hristiyan oldukları için onlara reaya muamelesi etmiş buna karşılık dilini Arap ve Acem kelimeleriyle karıştırmış, bunlarla evlenmekte bir mahzur görmemiş, Arabi kendisine akraba gibi görmüştür. Hilafeti de elde ettikten sonra İstanbul'da bir Nakib-ül-eşraf dairesi kurulmuş, derhal iki şahit götüren şeyit unvanını almış ve bu şeyitler Araplıkla zerre kadar

alakaları olmadığı halde senelerce bu daireden Seyitlik parası almışlardır.

Seyitlere, Araplara ve Acemlere memlekette rağbet artmış, bunu gören Türk şairi de şu mısraları söylemekten kendini alamamıştı:

Fuzulî gökten insen sana yer yok

Yürü var gel ya Arabdan ya Acemden.

Demek oluyor ki Osmanlı İmparatorluğu milliyet hislerinden tamamiyle uzak olarak sadece müslümanlık gayesini gütmüş, bundan dolayı da Türk olmıyan, fakat müslüman olan unsura Türklere yaptığı muameleyi yapmış onların hepsini bir küll telakki etmiştir. Binaenaleyh Osmanlıların nazarında Türklük yok İslamlık vardı. Kanunlar, mahkemeler, hükümler ve idarenin mühim bir kısmı «şer'i şerif üzere» idi. Bu müslümanlık politikası karşısında benliğini, an'anesini, müziğini, dilini kaybetmek tehlikesine maruz olan öz Türk de köye çekilmiş, ana yolun uzağında, şehirlinin uğrayamayacağı yerlerde köylerim kurmuş, daha açık bir tarif ile kabuğunun içine büzülerek tehlikeye karşı bu suretle korunmağa çalışmış fakat İslamiyet köye de gelmekte idi. Köy hocaları İslamiyet bayrağını açıp köylülerin sırtından geçinmeğe başlamıştı. Bunun da bir tepkisi oldu: Bektaşilik ve ahilik. Her ikisi de Anadolu'nun ortasında öz Türkler tarafından kurulmuş, evvela hocaların ve devlet makamlarının dikkat nazarını çekmemiş, kökleştikten sonra takibe uğrayınca gizlenmiş ve gizli bir şekilde yoluna devam etmiş, Türk an'anesine Türk diline ve Türk ruhuna göre kurulduğu için her yerde rağbet bulmuştu. Ahilik, dinî temayülden ziyade bir esnaf teşkilatı mahiyetinde kalmıştır. Latin kavimleri Katolik olurken Cermen kavimleri de Protestanlığı kurmuştu. Arap kavmi Müslümanlığı kurmuşken Acemler de Şiiliği vücuda getirmişti. Tıpkı bunlar gibi, Türkler de Bektaşiliği kurmuşlardır. Bektaşiliğin eşiğe basmamak, ok ile taksiminden tutunuz da dualarına varıncaya kadar hepsi Türk ve Türkçedir."(Orkun:1977,46-47-48)

Türkçülük doktrinin Osmanlıyı bu şekilde kabul edişi,İslâm dinine yaklaşımını da ele vermektedir. Türkçülükteki dine bakış, kavmi merkezlidir. Dinin amaç olmayıp vasıta kabul edilmesi;ulus ve ulusçuluk anlayışının tezahürüdür. Millet ve milliyetçiliğin asıl unsurların, ırkî birlikteliğin yanında din (tabi ki İslam) ve bunun terki-binden oluşan mukaddeslerin hakimiyeti esastır. Bu neviden görüşleri serdeden ve hayatına yön verenlerin, "Osmanlı,Türk unsurunu tali gördü" fikrî nasslarından kurtularak kendini yenilemediği müddetçe; böyle düşünce kalıplarında takılıp kalacağı aşikardır.

Osmanlı-Türk medeniyetinde; Türklerin İslam ile müşerref olmaları neticesinde ve İslâm aleminin yegane temsilcisi ve koruyuculuğunu deruhte etmesini; Türklüğe ihanet gören anlayışın zihni alt yapısında, oryantalist felsefenin etkileri vardır. "Türklerde görülen milliyet şuuru, Osmanlı döneminde, İmparatorluk ve İslâm dininin

tesiri altında küllenmiştir"(Lewis:1984,33) ifadesi ile 1914'lerdeki Türkçülerin temsilcilerinden Ahmet Ağaoğlu'nun şu ifadeleri arasında ne fark vardır?

"İslamiyet Türk'ün dinidir, din-i millisidir, kavmisidir. Türk İslâmiyeti cebren, mahkum, mağlup olarak değil, hakim olarak kabul etmiştir. Bin seneden beridir ki İslâmiyetin en ağır yüklerini, omuzuna alarak taşımaktadır.İslamiyet yolunda Türk her şeyini unutmuştur. Lisanını, edebiyatını, iktisadiyatını ve hatta bazan mevcudiyet-i kavmiyesini bile.."

(Ağaoğlu,:1914, 2388) Burada, oryantalist bakış açısını yansıtan bir tarih nakli görülmektedir. Devamlı birbirini tesir altında bırakanların batı menşeli olmasından ötürü, pozitivist tarih telakkisine birebir tekabül etmektedir. Aslında Osmanlı-Türk devletini Türklükten saymamakla İslam inancına sıkı sıkıya bağlı olan bir medeniyetin "ötekileştirme" amacı taşıdığı meydandadır. Hakiki manada Osmanlı tarihi tetkik edildiğinde müşahade edilecektir ki, Osmanlı yönetiminin;başta padişahlar olmak üzere Türklüklerini unutmayı bırakınız; bu şuurla hareket ettikleri görülecektir. Mesela Yavuz Sultan Selim Han zamanında cereyan eden şu tarihî hadisede vukuu bulunduğu gibi:

Vezir-i azami Piri Paşa'nın kendine yardımcı vezir olarak Rumeli Beylerbeği si Çoban Mustafa Paşa'yı talep etmiş idi. Sultan Selim Han evvela buna karşı çıkarak "Ben deli olmadım, öyle bir adamı tayin edeyim" dediyse de Piri Paşa'nın ısrarlarına dayanamıyarak yardımcı vezir olarak kabul etmişti. Sultan Selim Han Mustafa Paşa'nın vezirliğini istemeyerek kabul etmişti. Bunun neden istemediği beş altı ay sonra anlaşılmıştı. Birgün Mustafa Paşa,Pirî Paşa'nın arzlarının yanlış olduğunu ileri sürerek itirazda bulunmuştu. Padişah Sultan Selim Han da "Ne ise söyle " diyerek Mustafa Paşa'nın önünü açmış oldu. O da bundan cesaret alarak Pirî Paşa'nın aleyhinde ver-yansın etmeye başlamıştı. Bunun üzerine Sultan Yavuz Selim Han, "Bire mel'un, bunca zamandan beri hizmetimi gören Türkün doğru veya yalanını bilmez miyim? Kalk sen benim vezirim değilsin anın vekilisın ve bu rütbeye anın arziyle nail oldun"(Uzunçarşılı:3046) der. Hatta Mustafa Paşa'nın kellesini yine Pirî Paşa kurtarır.

Osmanlı'ya kimlik atfedildiğinde,neticede Osmanlı'nın,Osmanlı-Türk medeniyeti olduğu, Osmanlı Türk tarihini araştıran batılı birçok tarihçi tarafından dile getirilmektedir. "Osmanlı İmparatorluğu,, çağdaşı Avrupalı devletler ve yazarlar tarafından Türk Devleti' ve Türkiye' olarak görülmüştür. Osmanlı Devleti'ne Avrupa dillerinde erken dönemlerden itibaren Turquie / Turekia / Turkey, Osmanlı tarihini konu alan ve Avrupalılar tarafından yazılan eserlerde zaman zaman Türk Devleti denilmesi, hatta Avrupa dillerine yapılan ilk tercümelerinde Kur'an-ı Kerim için, Türklerin İncili' veya Türkler'in peygamberinin kitabı' gibi adlandırmaların yapılmış olması, bu devletin

dışarıdan nasıl bir Türk devleti' olarak görüldüğünü açık bir şekilde belirtir." (İhsanoğlu:2003-04, .41-42)

Her ne kadar Türkçülük anlayışında Müslümanlığın kabulü ile Osmanlı'ya Türklüğünü unutturduğu söylene de, "Osmanlı kimliği salt bir Müslüman kimliği olarak kalmamıştır. Sadrazam Said Paşa'nın ve benzerlerinin girişimlerinde olduğu gibi Türklüğün ağır bastığı bir Müslümanlıktır. Öbür Müslüman etnik gruplar bu Türklüğe dil olarak intibak ettiği ölçüde Osmanlı-Türk olmaktadırlar. Genel kural, Türk olmayan ana babanın Türkçe konuşup anlaşmaları ve çocuklarının da bu dili izlemeleri ölçüsünde; ailenin Türk olacağıdır. Dolayısıyla son yüzyılın Osmanlılığı Türk kimliğine kolayca dönüşmektedir"

(Ortaylı:1999,84-85)

Osmanlı'nın,Türklüğü ikinci plana ittiği, köylüleştirildiği iddiaları doğru ise, o zaman nasıl oluyor da Osmanlı'nın son yüzyılında Türkçülük ve milliyetçilik akımları birden bire neşvünema buluveriyor? Bunu iddia edenler,olmayan Türk milletini birdenbire nasıl var edebiliyorlar?

Tarihteki şartlara göre cereyan etmiş bazı olayları göz önünde bulundurarak umumileştirmek tarih ilmine ne kadar uyar;bahsi diğerdir.Osmanoğulları kendilerini daima Türk olarak kabul etmişlerdir. Bununla alakalı onbeşinci asır Türkçe metinlerinde Osmanoğulları için Türk kelimesi kullanılmıştır. "Fatih zamanında da dahil Osmanlı Devleti'nin tarihini kaleme alan Aşıkpaşazade (ölm.1481) Bilecek'teki Hristiyan halk ile Osman Gazi arasındaki ilişkiyi anlatırken 'Bilecik'in kafirleri dahi gayet itimad itmışler idi kim. Bu Türk (Osman Gazi) bizüm ile eyü doğruluk ider, dirler' sözlerini kaydeder. İstanbul'un fethinden sonrada, 'Türkler yine bu şehri mamur itdiler'der.16. yüzyılda Avrupa'da Türklerle ilgili pek çok yayın yapılır. Bunların bir kısmı Osmanlı Devleti'nin tarihiyle, bir kısmı da bazı olaylarla alakalıdır. Bunun sebebi de, 1353'ten itibaren Rumeli'ne geçen Osmanlıların Balkanlar'da ilerlemeleri, nihayet 1453'te İstanbul'u almalarıdır... Avrupa'da kendilerini tehdit eden güneydoğudan gelen bu güçlü devlete karşı ilgi artar. Bu merak sonucu da pek çok yayın yapılır. Bu eserlerin çoğunluğunda Türklerin kökeni araştırılır. Onların Truvahıların, İskitlerin veya Kafkas kavminin soyundan oldukları gibi tahminlerde bulunulur. Türk yönetimi,Türk zaferlerinin sebepleri, adetleri, idarelerindeki milletler hakkında bilgiler verilir. 1604'te basılan İngiliz tarihçisi Richard Knolles'un esri Generali Historie ofthe Turks (Türklerin Genel Tarihi) adını taşır.

Böylelikle Osmanlı Devleti'nin bir Türk devleti, Osmanlı'nında bir hanedan adı olduğu hiç kuşku götürmez. Öyle ki, Osmanlı ülkesinden Batı'ya giden her şey Türk damgasını yemiştir. Yemen'de yetişen kahvenin Avrupa'da Türk kahvesi adını taşıması gibi."

(Göyünç:1999,87-88)

Osmanlı medeniyetinin içe dönük medeniyet tasav-

vurunun olmadığı; bilakis zamanında ve günümüzde de yansımaları devam eden bir anlayışın mahsulü olan her sahada -başta Batı olmak üzere-diğer medeniyetleri tesir altında bıraktığı hakikattir."Üzerinde fazla durulmayan ve birçok temel araştırmaya muhtaç olan bu sahada, genel bir panorama çizmeye imkan olmadığı için bazı örnekler vererek düşüncemizin ne manaya geldiğini belirtmeye çalışacağız. Sanat sahasından seçeceğimiz bu örnekler Osmanlı medeniyetinin Avrupalılar tarafından nasıl üstün görüldüğünü ve benimsendiğini göstermesi bakımından önemlidir. Ticari ve diplomatik temaslar neticesinde Avrupa'da Osmanlı Türk zevkine, sanat eserlerine ve hayat tarzına karşı uyanan ilgi onbeşinci yüzyıla kadar geriye gider. Onaltıncı yüzyıl ortalarından itibaren Batı dünyasında Osmanlı dekoratif sanatlarına duyulan alâka büyük ölçülere varır. Onsekizinci yüzyılda ise Türk kıyafet ve muâşeret tarzına duyulan ilgi, hayranlık derecesine varınca Türk tarzında giyinip yaşamayı sevenlerin sayıları artar. Türk modasına uyanlar arasında İngiliz aristokrasisine mensup hanımlardan Lady Mary Wortley Montague ve Lady Mary Gunning'in meşhur Türk kıyafetleri ile yapılmış resimleri, bu modanın en dikkat çekici izelerini taşıyan örnekler arasında sayılabilir. Yine bugün Avrupa ve Amerikan müzelerinde bulunan Türk halı koleksiyonları ile evlerin iç dekorasyonunu gösteren resimler Türk halılarının Osmanlı dünyası dışında nasıl beğenildiğine işaret eden canlı delillerdir. Türk halılarının çoğunluğu - Uşak, Bergama, Ladik, Milas, Konya ve Akşehir gibi-Batı ve Orta Anadolu'ya ait Türk şehirlerinde dokunmakta, Avrupa'ya ve Amerika'ya ihraç edilmekte ve Batılılar tarafından kullanılmaktaydı.

Halılar ile beraber Osmanlı kumaşları da Avrupalılar tarafından zevk içinde kullanılmış ve hevesle toplanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan yabancılar da bol miktarlarda kumaş ve halı satın almışlardır. Avrupa'nın bütün önemli merkezlerinde Osmanlı İmparatorluğu'ndan ithal edilen dokumalar satılmıştır. Bu kumaşlardan saray kıyafetleri veya papaz cüppeleri yapılmıştır. Nesilden nesile intikal eden kıymetli bir yadigar olarak görülen halılar ise, duvarlara asılmış veya masalara serilmiştir. Osmanlı dünyasında bu dokumalar kullanılıp yıpranmasına karşılık, Avrupa'da pahalı ve değerli bir eşya olarak görülmüş ve itina ile saklanarak, kraliyet ve kilise, hazine-lerinin nadide parçaları olarak günümüze ulaşmıştır. Osmanlı kültürünün en az araştırılan yönlerinden birisi olan musikî, mürekkep medeniyetin en ileri ürünlerinden birisi olarak görülebilir. Musikînin Osmanlı Türkiye'si dışındaki tesiri çok geniş olmuştur. Osmanlı idaresi altında yaşayan Müslüman ve gayri Müslim kavimleri, köklü şekilde etkilediği gibi, İran ve Hindistan gibi Doğu ülkelerim de etkilemiştir. Avrupa'ya tesirleri ise sanat ve askerî musikî sahalanında olmuştur. Mehter sazları olan davul (timpani), zil (cembali) ve çelik üçgenin (triangle)'in girmesiyle, senfoni orkestralannın yapışma, eskisiyle kıyaslanamayacak bir dinamizm gelmiş ve bu dinamizm önce opera, sonra senfoni bestecilerini Türk konulu eserler yapmaya yöneltmiştir. Askerî musikîyi

önceleri sadece üflemeli çalgılar ile icra eden Avrupa devletleri ise, değişik türde ve çok sayıda vurmali çalgının düşman asken üzerindeki tesiri Osmanlılara karşı kaybettikleri savaşlarda gördükten sonra, 1741'den itibaren mehteri takliden, bando kurmaya başlamışlardır. Birçok Avrupalı bestekar alaturka eser vermeye başlamış böylece Batı'ya mehterle giden Osmanlı musikisinin tesiri dikkate değer bir ölçüye varmıştır ve bugün hala izleri Batı müziğinde görülmektedir...

Burada giyim ve kuşamda, halı ve musikî konularında verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi Osmanlı kültürü, kendi muhiti dışında beğenilen ve tesirli olan bir dinamizme ve etkileyici değerlere sahipti. Osmanlı medeniyetinin oluşmasından sonra İmparatorluk içinde yaşayan değişik din, dil, ve kültürlerle mensup insanlar üzerindeki ve ayrıca kendi hudutları dışında, Doğu'da ve Batı'daki tesirlerinin ne olduğu konusu üzerinde dikkatle durluması ve bu tesirlere ait birçok unsurun derinlemesine araştırılması gerekmektedir."(İhsanoğlu:2003,51-52-53)

-Netice-

Osmanlı'ya peşin hükümle bakan mezkur anlayışın öne sürdükleri iki önemli husus vardır: Birincisi, Osmanlı, Türk'ü dışlamıştır. Diğeri ise Osmanlı, Türkçe'yi devlet dili olarak kabul etmemiştir. Aslında Osmanlı arşivleri tozlu raflarda beklediği ve hiçbir tarih araştırmacısının da bakma zahmetine katlanmadığı için ön kabullere teşne bir vasat meydana gelmesi kaçınılmaz olmuştur. Bir defa Osmanlı arşivleri tam olarak günyüzüne çıkarılmadığı müddetçe bu neviden fikirler ve hatalı hükümler devam edecektir. Bunun çözüm yolu basittir: O da vukufiyeti tam tarihçilerle beraber mukayeseli tarihi gerçek manada kavramış araştırmacıların yolunu açılması ve teşvik edilmesinden geçer.

Şimdi, Osmanlı'nın Türk'ü ihmal ettiği, ikinci plana ittiği, köylüleştirmediği iddialarına bakalım: Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları isimli eserinde Osmanlı ve Türk'ü çok farklı mefhumlar olarak ifade eder. Bunları hasım iki kutup gibi görür.

"Yalnız memleketimize mahsus olan bu garip vaziyetin sebebi nedir? Niçin bu ülkede yaşayan bu iki enmüzec (örnek), Türk enmüzeci ile Osmanlı enmüzeci birbirine bu kadar zıddır? ... Niçin Türk enmuzecinin (örnek) her şeyi güzel, Osmanlı enmuzecinin her şeyi çirkindir?... Mamafih dinen Osmanlılar'dan ayrılmış olan Sünnî Türkler de harsen (kültür bakımından) Osmanlı emperyalizm i ne(!) tabi olmadılar. Bunlar da kendi kendilerine millî bir hars (kültür) yaparak, Osmanlı medeniyetine karşı tamamıyla lakayd (kayıtsız) kaldılar." (Gökalp:1339/1923,33- 34)

Ziya Gökalp ve fıkırdışları, iki ayrı kültürden, iki ayrı medeniyetten bahsederek; aynı zamanda sonrakinin evvelkinden çok üstün olduğunu dile getiriyor. Sonrakini iyi, güzel; evvelkini ise (Osmanlı) kötü, çirkin, düşman ve hatta emperyalist olarak sorguluyor. Bu ne hazin bir haldir ki, aynı medeniyetin tohumlarından yeşermiş, bir

aklın böyle bir sonuca varması bugünkü tabloyu ayan beyan göstermektedir. İşin vehameti de burasıdır. 'Bu tür reddi mirasın temelinde yatan saiklerin, Osmanlı uf-kuna sahip olunamadığına işaretidir. Bu medeniyetin ne manaya geldiğinin anlaşılamadığının ifadesidir.

Bu ve bunun gibi görüş sahipleri, Osmanlı'nın Türk'lü dışladığını, zikrettiğimiz misallerden anlamaktayız. Bunlara göre " Osmanlı Devleti yöneticilerinin, hatta Selçukluların Türkleri aşağılayıp hor gördükleri Zeki Velidî Togan ve Faruk Sümer gibi çok tanınmış tarihçilerimizin kanaatidir.... Halbuki her iki tanınmış tarihçilerimizin kullandıkları kaynaklara inildiğinde, horlananların, küçük görülenlerin şehirlerde yerleşik Türkler değil, göçebe bir hayat tarzı süren, hayatlarını ancak yağma ile çapulculukla temin edebilenler olduğu görülmüştür. Artık bir tekerleme haline gelen 'etrak-ı bî-idrak' (bilinçsiz Türkler) sözü Osmanlıların siyâsî rakibi Safevî Devleti kurucusu Şah İsmail'in (1487-1524) etrafına toplanarak onun Şah olmasını sağlayan Anadolu göçebe Türkmenler için söylenmiştir. Yine 17. yüzyıl başlarında Celalî isyanları anlatılırken, isyana katılanlar da 'çirkin Türk', 'hilekar Türk' anlamındaki Türk-i bedlika' ve Türk-i sûtürk' kelimeler ile tanımlanmıştır. Osmanlıların Hz. Peygamber soyundan geldiklerinden Araplara 'kavm-i necip' (asil kavim) dedikleri, onları Türklerden üstün gördükleri de söylenenler arasındadır. Lakin onların da göçebe olup çapulculukla geçinenlerine 'arab-i bedfial' (fiili kötü Araplar), 'arab-i bed-rey' (düşüncesi kötü Araplar, 'arab-i şekavet-şiar') (soygunculuk ve haydutluğu adet haline getiren Araplar) dediklerini arşiv belgelerinden öğrenmekteyiz."

(Göyünc:1999,88)

Osmanlı'nın Türkçeyi ikinci plana ittiğine gelince;burada da ileri sürülen fikirlerin mesnedsizliğine şahid olunacaktır. Zira,bu fikir sahiplerine göre Osmanlı;Türkçe'ye iltifat etmemiştir. Arapça ve Farça'yı tercih ettikleri gibi iddiaların en çarpıcı olanlarıdır. Halbuki "Tarihî gerçeklere bakıldığı zaman.Türkçe'nin Anadolu'da gerek resmî dil gerekse edebî dil olarak gelişmesinin ancak Osmanlı Sultanları'nın Türkçe'ye önem vermeleri ve bazı eserlerin tercümesini bizzat istemeleriyle gerçekleştiği ve böylece zengin bir edebiyatın ortaya çıktığı görülür. Osmanlılar'ın ilk dönemlerindeki Türkçe'nin durumunu en güzel Aşık Paşa'nın (ölm. 1332) şu beyti özetler:

Türk diline kimesne bakmaz idi/Türklerle hergiz gönül akmaz idi

Daha gelişmiş ve geniş literatüre sahip olan Arapça ve Farsça'ya nazaran oldukça zayıf bir durumda olan Anadolu Türkçesi, Osmanlılar sayesinde çok gelişmiş ve bir idarenin dili olarak Budin, Cezayir veya Yemen'de devlet ile ilgili olan herkesin öğrenmesi gereken zengin ve çok işlenmiş bir dil haline gelmiştir.Osmanlı edebiyatının zenginliği ise bilcümle ile ifade edilemeyecek büyüklüktedir.Çok az bilinen yönü ile de Osmanlı Türkçesi'nin bilim dili olarak da çok hızlı bir şekilde gelişmiş olduğu son yıllarda yapılan çalışmayla ortaya çıkmıştır... 582 Osmanlı bilim adamının astronomiye ait 2438 eseri ile

491 bilim adamının matematiğe ait 963 eseri incelendiğinde, Türkçenin Osmanlı döneminde zengin bir bilim dili olarak nasıl geliştiği görülmektedir." (İhsanoğlu:2003,54)

Osmanlı padişahlarının hemen hemen tamamının şair olduğu, birçoklarının divanının bulunduğu bilen bir hakikattir. Birçok Osmanlı padişahının Türkçe nazımları mevcuttur. Mesela Yavuz Sultan Selim Han'ın Türkçe şu gazelinde olduğu gibi:

Ben yatam lâıyk mı ol karşımda ayağın dura

Servi-i nâzıma deyin ben öldükte namazım kılmasun

*

Ey Selimî kan dökerse Çeşm-i giryanın nola

Lâl-i yâre dil verenler lâl-i Cevherden geçer (Uzunçarşılı:306)

Daha bir çok misal vermek mümkündür. Ancak, son asırda ve özellikle yakın tarihteki dile karşı verilen bu mücadele,dünya tarihinde görülmeyecek bir falaketle sonuçlanmıştır. Büyük bir yıkım olmuştur. Osmanlı mirasına sahip çıkmamak adına yapılan tarihe yapılan bu haksız muamele; yabancı tarihçileri bile şaşırtmıştır. Profasör Geofîrey Levvis 19 Mart 1992 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından verilen fahrî doktora münasebetiye yaptığı konuşmada şu hakikati yüzümüze vururcasına dile getirmektedir: "Türkçe'nin başına gelen başarılı bir falakettir."(Nakleden:İhsanoğlu:2003,55)

Netice itibariyle verilecek hüküm şudur:Altı asırlık devasa bir medeniyetin 350 milyon adet fermanlarının tamamının Türkçe olması bile ifadeye çalıştığımızın hülâsasıdır. Osmanlı Devleti,tarihi içinde ve bir bütün olarak değerlendirilmediği müddetçe bu tür yıkıcı ve aldatıcı fikirler devam edecektir. Fasid daire şeklindeki çıkmaz sokaklarda ışık aramaya devam edileceği muhakkaktır. Maalesef Osmanlı'yı ne Türkçüler,ne İslamcılar ne de yakın tarih müdafaacıları kabullenmektedirler. Aslında, bu fikri tezahür;Aydınlanmacı düşüncenin, aydınımızı tarihçimizi, araştırmacımızı ahtapot gibi sardığına delalettir. Osmanlı ;bir Türk devletidir. Osmanlı medeniyeti;İslam-Türk medeniyetidir.İslam ile müşerref olan Türkler;savaşçı, cengaver karakteriyle İslam'ın Gaza ruhunu birleştirerek; İslâm-Türk Medeniyeti'nin inşasını hayata geçirmiştir. Osmanlı'nın hakim unsuru, yönetim ve karar mekanizması Türk'tür, İslam'ın Türk'e verdiği ruh;evvela üç kıtaya daha sonra insanlığa bir hediyedir. Türklüğü ceset kabule eden bir anlayışın ruhunu İslam ile teğhiz etmiş bir milletin mirasına sahip çıkmamak; köksüzlüğe yol açmaktır.Şurası da unutulmamalıdır ki Osmanlı yekpare bir millet değil; büyük bir devlettir. İçinde yetmiş iki milleti barındıran bir devletin bekası için alacağı tedbirlerin de olacağı hakikattir. " Osmanlı İmparatorluğu'nu kuran Osmanlı hanedanının ve onun liderliğindeki Türklerin, devletin temelini' inşa etmede ve devletin bilinen geniş ufuklara yayılmasında olduğu gibi, idare felsefesinde ve devlet müesseselerinde çok önemli katkıları olmuştur. Bununla birlikte devlet doktrinin oluşmasında Türk geleneklerinin temel teşkil ettiği göz önünde bulunduracak olursak, Osmanlı Devleti'nde Türk

karakterinin ağırlıklı olduğu muhakkaktır. Devletin resmî dilinin Türkçe olmasının da bu 'Türk' karakterinin vurgulanmasında önemli rolü olduğu şüphesizdir.' (İhsanoğlu:2003,43)

Osmanlı Devleti ve Osmanlı Medeniyeti ;Türk ve İslam'ın tekâmül etmiş bir numûnesidir. Müesseseseleşmiş ve gerçek mânâda devletleşmiş şeklidir. Osmanlı tarihi; tabiatıyla arşivleri bakir sahadır. Sistemli bir şekilde bu saha ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

KUBAN,Doğan Cogito,"Bizans'ın Mirası Üzerine Tartışma", sayı:17,Yıl:1999,

ORKUN,Hüseyin Namık,Türkçülüğün Tarihi,Kömen Yay., 2,baskı, Ankara-1977,

LEWIS, Bemard , Modern Türkiye'nin Doğuşu,Terc.:Metin Kıratlı, 2.B., Ankara,1984, (Nakleden .-Yusuf Sarıнай, Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı,Türk Kültürünü Araştırma Enst., Ankara,1990,s.21)

AGAYEF (AĞAOĞLU)Ahmed, "İslâmda Dava-yı Milliyet", Türk Yurdu, (1914)Yıl:3, Cilt:7, Sayı: 11, (Nak. Sarıнай, s.22)

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, Osmanlı Tarihi.C. II

İHSANOĞLU, Ekmeleddin, Doğu - Batı Dergisi, Yıl:7, Sayı:25, Kasım.Aralık, Ocak 2003-04

ORTAYLI, İlber, Cogito "Osmanlılar Özel Sayısı", YKY, Sayı. 19, Yaz-1999,'

GÖYÜNÇ, Nejat, Cogito,"Osmanlı Devleti Hakkında", Sayı: 19, Yıl:1999,s.87-88)

GÖKALP, Ziya, Türkçülüğün Esasları, Ankara 1339/1923,(Nak: İhsanoğlu, s.45-46)